

Курилін В.М.,

Учитель фізкультури
Авіакосмічний ліцей НАУ
Солом'янського р-ну м.Києва

Народні ігри та забави

Мета: на прикладі українського фольклору показати, що піклування про здоров'я дітей завжди посідало чільне місце в житті українців; виховувати бажання грати в народні ігри та повагу до надбань українського народу, до мови, традицій та обрядів.

Дія відбувається на галявині (майданчику).

Сороки

А сорока білобока: че, че, че, че, че, че!

Проти сонця до віконця кречоче, кречоче.

Нумо ж, діти, рвати квіти, поки час, поки час!

Будуть гості, ще й не прості, нині в нас, нині в нас!

При словах “Нумо ж, діти, рвати квіти” і т.д. діти вдають, що збирають квіти. В чотирьох останніх тактах (із повторенням бігом, під ритм пісні наслідують руками лет сороки.)

Діти гостям дарують квіти.

Усі люблять гратися: ведмежата й вовченята, котики й собачки. Та чи не найбільше полюбляють гру дітки: хлопчики й дівчатка, чорняві та біляві, високі і низенькі, маленькі і не дуже...

“Як дитина бігає і грається, так її здоров'я усміхається”, - стверджує прислів'я.

І так ведеться з давніх-давен. Любили гратися і наші батьки, так само, як батьки наших батьків, тобто бабусі і дідусі. І навіть дідусі та бабусі наших дідусів та бабусь теж любили погратися.

Усі вони вигадували різні ігри, навчалися одне в одного. Старші передавали меншим свої вигадки, а менші додавали щось своє, придумували свої забавки. Колективна творчість, напевно, породила так багато ігор.

Наші батьки ще пам'ятали всі ці ігри без книжок, але, на жаль, ми вже їх розгубили. А це, як і рідна мова, пісні, обряди, також наш найдорогоцінніший скарб і його втратити не годиться.

Адже гра - це не просто забавка, а водночас і весела школа життя.

В іграх закладена мудрість народна. Вони не лише розвивають фантазію, кмітливість, спритність, а й учать справедливості, чесності, знайомлять нас із давніми народними звичаями, уявленнями про світ.

Колись діти збиралися і гралися в різні ігри. А для цього вони знали багато забавок. Послухайте їх:

Ходить квочка коло кілочка,

Водить діточок-одноліточок.

Печу, печу хлібчик

Дітям на обідчик.

Більшому - більший,

Меншому - менший,

Шур у піч!

Котилася торба
З високого горба,
А в тій торбі хліб, паляниця,
Кому доведеться, той буде жмуриться.
Пливе качка по воді,
Несе яйця золоті
По одному золотому,
А ти, качко, йди додому.
Зоря-зірниця,
Красна дівиця,
По полю ходила,
Ключі згубила,
Місяць бачив -
Не сказав,
А сонце йшло,
Ключі знайшло.
З українських діточок
Невеличкий наш гурток.
Сходимося тут щодень,
Для забави, співанок.
Для потіхи і науки,
Пізнавати різні штуки:
Як до маршу всім ходити,
Гарно вірші говорити.
Як вдягаться, мити, їсти,
І при людях чемно сісти.
Уклонитись, привітати,
І на "позір" струнко стати.

Була в лісі

Дівчаткам як дуже ніжним, так і таким, що їх злякати не легше, ніж хлопчиків, пасує ця гра. Стають у парі одна навпроти другої.

- Була в лісі?
- Була.
- Рубала дрова?
- Рубала.
- Бачила вовка?
- Бачила.
- А боялася його чи ні?
- Ні.

Та, котра питала, змахує хустиночкою перед очима іншої.

До баби по сіль

Двоє хлопців стають один навпроти одного. Хтось починає:

- Підеш до баби по сіль?
- Піду.
- А не боїшся її псів?

- Ні.

Щоб упевнитись, що це так, той, хто питає, сплескує перед очима іншого в долоні. Якщо той кліпне, то боїться, а як витримає - не боїться. Тоді той, кого випробували, каже:

- Ану подивимось, чи не злякаєшся?

Та міняються ролями.

Танцювала риба з раком

Танцювала риба з раком: гоп, гоп, гоп, раз, два, три!

А петрушка з пастернаком: гоп, гоп, раз, два, три!

А цибуля дивувалась: гоп, гоп, раз, два, три!

Де та чвірка так дібралась: гоп, гоп, раз, два, три!

Танцював сніп з коромислом,

А коновка з перевеслом,

А макітра з макогоном

Реготалась під ослоном:

Ха, ха, ха, ха, го, го, го, го, гоп, гоп, раз, два, три!

При словах “гоп, гоп” діти підскакують.

При словах “раз, два, три!” - плещуть тричі в долоні.

Перстенець

Діти сідають рядком і складають руки долонями до купи. Котрась дитина відходить у бік і закриває очі. А ведучий підходить до дітей і кладе в долоню комусь перстенець. У цей час та дитина, котра відійшла вбік, повертається, а гурт хором звертається до неї:

Гадуль, гадуль, гадулька,

Десь там моя зозулька,

По полю ходила

Золоте пір'я збирала.

Тоді та дитина, котра відійшла, відгадує, в кого перстенець, промовляючи слова:

Вий, вий завивай

Ти, Оксанко, перстень дай.

Пташка в клітці

- *Пташко, пташко, коли з клітки в небо злетиш?* - тричі повторюють діти, ходячи довкола “пташки”, що стоїть непорушно із зав'язаними очима. Потім усі зупиняються, і один з гравців запитує:

- *Пташко, пташко, відгадай, хто відчинить твою клітку?*

Кого пташка впізнає по голосу, той і займає її місце.

Журавель

Учасників довільна кількість.

Посередині грища креслять коло діаметром 4-6 кроків (“гніздо”, в якому - “журавель”). Він

стоїть на одній нозі, другу підігнув під себе, одна рука - вбік, а другою тримається за ніс. Діти, взявшись за руки, ходять навколо "гнізда" і співають:

Заходився журавель, журавель

До бабиних конопель, конопель.

Сякий-такий, журавель,

Сякий-такий довгоногий,

Сякий-такий довгоногий,

Сякий-такий виступає,

Конопельки все щипає.

О це ж тобі, журавель, журавель,

Не літай до конопель, конопель,

Сякий-такий, журавель,

Сякий ...

Щоб ти більше не літав, не літав,

Конопельки не щипав, не щипав.

Сякий...

У процесі співу і руху діти зупиняються і виконують різні вправи.

Пень

Щоб було цікавіше, добирається відповідна лічилка, наприклад:

Раз, два, три, чотири, п'ять.

Стали в колі ми кружлять.

Покружляли, розійшлися,

Ні на кого не дивися.

Ось уже й визначено, кому починати. Саме цю лічилку не випадково взято. Грають якраз уп'ятьох. Четверо стають по кутах, на гострих ріжках квадрата. А п'ятий - посередині. Він починає. Підстрибує на обох ногах і приказує або приспівує:

Пень, пень, дай конопель,

Трошки горошку,

Олії з ложку!

За останнім словом усі четверо спішать помінятися місцями. Так грають, поки не потомляться.

Панас

У грі можуть брати участь хлопчики і дівчатка. За бажанням хтось стає Панасом. Йому зав'язують очі хусткою та рушником, виводять на середину і звертаються до нього з такими словами:

- Панас, Панас! На чому стоїш?

- На камені!

- Що продаєш?

- Квас!

- Лови курей, але не нас!

Панас починає ловити. Кого піймає, той стає Панасом.

Мишка й котик

Ой до нори, Мишко, до нори
Та до золотої комори.
Чорний коточок мишки не зловить,
Мишка - у дірку, золоту комірку,
До нори, до нори!
Ой кот, та воркот,
На віконечко скок (діти підстрибують),
А з віконця на хижку,
Піймав котик мишку (плещуть у долоні).
Відмінність цієї гри буває така:
Вибирається 2-3 мишки (стільки ж, скільки котів) та визначається кожному котові, котру мишку він має ловити.

Король

Хлопці розділяються, стають у дві шеренги один проти одного.
Центральний гравець першої команди починає діалог. Йому відповідає центральний гравець з другої команди:

- Королю, королю, буде війна?
- Ні.
- Чому?
- Замало війська.
- Відбий собі.

Центральний розбігається і намагається розірвати шеренгу в одному з місць. Якщо це вдається, то хвостова частина переходить до нього. Гра продовжується доти, доки в одній з команд не залишиться один учасник - "Король", який програв війну.

Фарба

Усі діти сідають у рядок. Визначають ведучого, "щур" і "ангела". Ведучий називає кожному на вухо колір фарби. "Ангел" і "щур" по черзі вступають у діалог з ведучим:

- Ангел: Дзень-дзень.
Ведучий: Хто там?
- Ангел.
- Звідки?
- З неба.
- Що потребує?
- Фарби.
- Якої?
Називає колір.
Щур: Гур-гур.
Ведучий: Хто там?
- Старший щур.
- Звідки?
- З діри.
- Що потребує?
- Фарби.
- Якої?

Називає колір.

Якщо відгадає, то гравець, названий цим кольором, переходить на його бік. Якщо такої фарби немає, то ведучий відповідає:

- *Пішла в дорогу, зламала ногу.*

Коли всі кольори відгадані, утворюють дві супротивні групи на чолі з “ангелом” і “щуром”.

Вони лаштуються один за одним і починають перетягуватися. Таким чином перемагає добро (команда “ангела”) або зло (команда “щура”).

Час додому, час

Час додому, час,

Зорі кличуть нас.

Кличуть нас вечірні зорі,

Заспіваймо ж в дружнім хорі:

Час додому, час,

Зорі кличуть нас.

Тра-ра-ра! І т.д.

Час додому час,.

Пташки кличуть нас.

Кличуть пташки нас до хати,

З ними рано й нам би встати.

Час додому, час,

Пташки кличуть нас.

Тра-ра-ра! І т.д.

Діти трублять у паперові трубки чи, склавши руку в кулак, як трубку.

http://ostriv.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=4462&Itemid=-5